Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

7. november 2019 * [i]

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF – artikel 3, stk. 1 – artikel 6, stk. 1 – artikel 7, stk. 1 – direktiv 2008/48/EF – artikel 10, stk. 2 – forbrugerkreditaftaler – lovligheden af sikkerhed ved blankoveksel for en fordring, der hidrører fra denne aftale – begæring om betaling af vekselgælden – omfanget af rettens opgave«

I de forenede sager C-419/18 og C-483/18,

vedrørende præjudicielle forelæggelser i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af henholdsvis Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie (ret i første instans i Praga Syd, Warszawa, Polen) og af Sąd Okręgowy w Opolu, II Wydział Cywilny Odwoławczy (den regionale domstol i Opole, anden afdeling for civilretlige sager, Polen), ved afgørelser af 13. februar og af 3. juli 2018, indgået til Domstolen henholdsvis den 26. juni og den 24. juli 2018, i sagerne

Profi Credit Polska S.A.

mod

Bogumiła Włostowska,

Mariusz Kurpiewski,

Kamil Wójcik,

Michał Konarzewski,

Elżbieta Kondracka-Kłębecka,

Monika Karwowska,

Stanisław Kowalski,

Anna Trusik,

Adam Lizoń,

Włodzimierz Lisowski (sag C-419/18),

og

* Processprog: polsk.

Profi Credit Polska S.A.

mod

OH (sag C-483/18),

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, Domstolens vicepræsident, R. Silva de Lapuerta, og dommerne M. Safjan, L. Bay Larsen og C. Toader (refererende dommer),

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,

– den tjekkiske regering ved M. Smolek, J. Vláčil og S. Šindelková, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved G. Goddin og K. Herbout-Borczak samt ved N. Ruiz García, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningerne om præjudicielle afgørelser vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) samt af bestemmelser i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66, berigtiget i EUT 2009, L 207, s. 14, EUT 2010, L 199, s. 40, og EUT 2011, L 234, s. 46).

2 Disse anmodninger er blevet indgivet i forbindelse med tvister mellem Profi Credit Polska S.A. på den ene side og Bogumiła Włostowska, Mariusz Kurpiewski, Kamil Wójcik, Michał Konarzewski, Elżbieta Kondracka-Kłębecka, Monika Karwowska, Stanisław Kowalski, Anna Trusik, Adam Lizoń og Włodzimierz Lisowski på den anden side i den ene sag og OH på den anden side i den anden sag vedrørende begæringer om betaling af gæld i medfør af veksler som følge af fordringer, der hidrører fra kreditaftaler, støttet på blankoveksler udstedt af de sagsøgte.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 93/13

3 Følgende fremgår af 20. og 24. betragtning til direktiv 93/13:

»[K]ontrakterne skal være formuleret på en klar og forståelig måde, og forbrugeren skal have en reel mulighed for at gøre sig bekendt med alle vilkårene, og i tvivlstilfælde gælder den fortolkning, der er mest fordelagtig for forbrugeren.

[…]

[M]edlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør.«

4 Direktivets artikel 1, stk. 1, bestemmer:

»Formålet med dette direktiv er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.«

5 Dette direktivs artikel 3, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.«

6 Artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 bestemmer:

»Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

7 Direktivets artikel 5 er affattet således:

»I de aftaler, hvor alle eller nogle af de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal disse vilkår altid være udarbejdet på en klar og forståelig måde. Hvis der opstår tvivl om et kontaktvilkårs betydning, gælder den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren. […]«

8 Direktivets artikel 6, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

9 Artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer følgende:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Direktiv 2008/48

10 Som det præciseres i artikel 1 i direktiv 2008/48, har dette direktiv til formål at harmonisere visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om aftaler om forbrugerkredit.

11 I direktivets artikel 10, stk. 2, opregnes navnlig de oplysninger, som skal angives klart og koncist i enhver kreditaftale.

12 Direktivets artikel 14 indfører som led i kreditaftalen en fortrydelsesret for forbrugeren, uden at denne behøver at give nogen begrundelse.

13 Artikel 17 i direktiv 2008/48 med overskriften »Overdragelse af rettigheder« bestemmer i stk. 1:

»Overdrages kreditgiverens rettigheder i henhold til en kreditaftale eller selve kreditaftalen til tredjemand, har forbrugeren ret til at gøre enhver indsigelse gældende over for erhververen, som han kunne gøre gældende over for den oprindelige kreditgiver, herunder også krav om modregning i det omfang modregning er tilladt i den pågældende medlemsstat.«

14 Direktivets artikel 19 fastsætter regler for beregningen af forbrugerkredittens årlige omkostninger i procent.

15 Det nævnte direktivs artikel 22 med overskriften »Harmonisering og direktivets ufravigelige karakter« bestemmer:

»1. I det omfang dette direktiv indeholder harmoniserede bestemmelser, kan medlemsstaterne ikke i national ret bibeholde eller indføre bestemmelser, der fraviger dem, der er fastsat i dette direktiv.

2. Medlemsstaterne sikrer, at forbrugerne ikke kan give afkald på de rettigheder, der tilkommer dem i medfør af bestemmelser i national ret, der gennemfører dette direktiv eller svarer til dette direktivs bestemmelser.

3. Medlemsstaterne sikrer endvidere, at de bestemmelser, som de vedtager til gennemførelse af dette direktiv, ikke kan omgås ved den måde, aftalerne udformes på, f.eks. ved at lade udnyttelse af kreditmuligheder eller kreditfaciliteter, der falder ind under dette direktivs anvendelsesområde, indgå i kreditaftaler, hvis art eller formål vil gøre det muligt at undgå anvendelsen af dette direktiv.

4. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at forbrugerne ikke berøves den beskyttelse, som dette direktiv giver, gennem valget af et tredjelands lov som den lov, der skal anvendes på kreditaftalen, såfremt kreditaftalen har nær tilknytning til en eller flere medlemsstaters område.«

16 Samme direktivs artikel 23 med overskriften »Sanktioner« har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne fastsætter regler for sanktioner for overtrædelser af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i medfør af dette direktiv, og træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de iværksættes. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.«

Polsk ret

17 Artikel 10 i ustawa prawo wekslowe (vekselloven) af 28. april 1936, som ændret (Dz. U. af 2016, punkt 160) (herefter »vekselloven«), bestemmer, at såfremt en veksel, der var ufuldstændigt udfyldt ved udgivelsen, er blevet udfyldt i strid med de trufne aftaler, kan der ikke over for vekselindehaveren gøres indsigelse mod den skete udfyldning, medmindre han har erhvervet vekslen i ond tro, eller han ved erhvervelsen har handlet med grov uagtsomhed.

18 Denne bestemmelse gælder for alle veksler, jf. denne lovs artikel 103, stk. 2.

19 I henhold til nævnte lovs artikel 17 kan de personer, der sagsøges mod en veksel, ikke mod indehaveren fremsætte indsigelser med henvisning til deres særlige forhold til trassenten eller til de tidligere indehavere, medmindre indehaveren ved erhvervelsen af vekslen forsætligt har handlet til skade for skyldneren.

20 Vekselloven artikel 101 har følgende ordlyd:

»Vekslen indeholder:

1) betegnelsen »veksel« i dokumentets tekst, på det sprog, hvorpå den er udstedt

2) et ubetinget løfte om at betale et bestemt pengebeløb

3) en bestemt betalingsfrist

4) et bestemt betalingssted

5) navnet på den person, til hvem eller på hvis ordre betalingen skal ske

6) sted og dato for udstedelsen af vekslen

7) vekslens udsteders underskrift.«

21 I henhold til artikel 233, stk. 1 og 2, i den konsoliderede udgave af ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (lov om civil retspleje) af 17. november 1964, som ændret (Dz. U. af 2018, punkt 155) (herefter »lov om civil retspleje«) vurderer retten på grundlag af en grundig analyse af de indhentede oplysninger troværdigheden og værdien af de fremførte beviser. Retten skal på samme grundlag vurdere, hvilken fortolkning et afslag på meddelelse af beviser eller enhver retsakt, der indgår i en hindring for oplysningen af den sag, som den skal pådømme, skal tillægges.

22 I medfør af artikel 248, stk. 1, i lov om civil retspleje er enhver person, som er i besiddelse af ethvert dokument, der beviser en for sagens udfald væsentlig omstændighed, forpligtet til efter rettens anordning at fremlægge dette dokument inden for den fastsatte frist og på det fastsatte sted, medmindre dokumentet indeholder fortrolige oplysninger.

23 I henhold til artikel 321, stk. 1, i lov om civil retspleje må retten ikke »træffe afgørelse vedrørende en genstand, der ikke er omfattet af søgsmålet, og må ikke træffe afgørelse ultra petita«.

24 Ifølge denne lovs artikel 339, stk. 1 og 2, afsiger retten en udeblivelsesdom, såfremt sagsøgte ikke giver møde for retten og heller ikke har afgivet mundtlige eller skriftlige indlæg i sagen. I så fald anses de af sagsøgeren meddelte oplysninger for egentlige argumenter støttet på de faktiske omstændigheder i stævningen eller i de processkrifter, som er blevet tilstillet sagsøgte forud for retsmødet, for korrekt, medmindre de vækker tvivl eller anses for at tjene til at omgå loven.

25 Bestemmelserne i direktiv 2008/48 blev gennemført i polsk ret ved ustawa o kredycie konsumenckim (lov om forbrugerkredit) af 12. maj 2011, konsolideret lov, som ændret (Dz. U. af 2016, punkt 1528) (herefter »forbrugerkreditloven«). Denne lovs artikel 41 bestemmer:

»1. En forbrugers veksel, som overdrages til kreditgiver til opfyldelse af eller som sikkerhed for en ydelse, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, skal indeholde klausulen »ikke til ordre« eller en anden klausul med tilsvarende betydning.

2. Såfremt kreditgiver accepterer en veksel […], som ikke indeholder klausulen »ikke til ordre«, og overdrager denne veksel […] til en anden person, er kreditgiver forpligtet til at erstatte forbrugerens tab, som følger af betalingen af vekslen […]

3. Stk. 2 finder ligeledes anvendelse, såfremt vekslen eller checken mod kreditgivers vilje er kommet i en anden persons besiddelse.

[…]«

Tvisterne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-419/18

26 Profi Credit Polska er et polsk selskab, hvis overvejende selskabsformål er at yde lån. Dette selskab har med hver af debitorerne indgået forbrugerkreditaftaler, hvor betaling af fordringen er garanteret ved udstedelsen af en ufuldstændigt udfyldt veksel, en såkaldt »blankoveksel«, hvorpå intet beløb var anført. Som følge af låntagernes manglende opfyldelse af deres kontraktmæssige forpligtelser udfyldte Profi Credit Polska, som ligeledes var begunstiget for vekslerne, disse ved at påføre et beløb.

27 Siden 2016 har Profi Credit Polska anlagt forskellige søgsmål for den forelæggende ret med påstand om betaling af de beløb, der var anført på de nævnte veksler.

28 Den forelæggende ret har anført, at sagsøgerens inddrivelse af sine fordringer i alle sager, der verserer for retten, alene er støttet på veksler (herefter »det vekselretlige forhold«). Eftersom sagsøgeren ikke har fremlagt kreditaftalerne, råder denne ret kun i den første af tvisterne i hovedsagen, takket være sagsøgte, over den kontrakt, der udgør det retlige forhold, som ligger til

grund for vekselforpligtelsen (herefter »det grundlæggende skyldforhold«). I de øvrige sager har de sagsøgte ikke taget stilling. Denne ret har således besluttet ikke at efterkomme sagsøgerens påstand om at pådømme sagerne efter betalingspåkravsproceduren, men at behandle dem efter den almindelige procedure.

29 Den forelæggende ret ønsker for det første oplyst, om en erhvervsdrivende, som er långiver, i henhold til direktiv 93/13 og 2008/48 lovligt kan sikre tilbagebetalingen af en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, i forhold til en låntagende forbruger med en blankoveksel, som sidstnævnte har udstedt.

30 Den forelæggende ret har præciseret, at denne abstrakte forpligtelse er opstået efter udstedelsen af en veksel. Det følger af national lovgivning, at omfanget af rettens prøvelse i tilfælde af betalingskrav støttet på en veksel er begrænset til det vekselretlige forhold og ikke kan udvides til det grundlæggende skyldforhold, der ligger til grund for det vekselretlige forhold. Det er rettens opfattelse, at den manglende mulighed for af egen drift at undersøge, om vilkårene i den kontrakt, der udgør det grundlæggende skyldforhold, som ligger til grund for vekselforpligtelsen, kan erklæres urimelige, ikke følger af grænserne for proceduren, men alene af vekslens konkrete bevisværdi som værdipapir, der indebærer debitors forpligtelse.

31 Den forelæggende ret har anført, at en blankoveksel for at opfylde kravene i henhold til vekselloven artikel 10 og 103 altid indebærer, at der indgås en aftale, som præciserer, hvorledes vekslen skal opfyldes, mellem vekslens udsteder og begunstigede (herefter »vekselaftalen«). Ifølge national retspraksis bevirker denne aftale, at »debitor får ret til at foreholde« den første fordringshaver, »at vedkommende ikke havde udfyldt vekslen i overensstemmelse med aftalebestemmelserne, hvilket navnlig vidner om en svækkelse af vekslens abstrakte karakter«.

32 Ifølge denne ret er der ingen tvivl om, at den ret, der forelægges tvister som de i hovedsagen omhandlede, kun kan efterprøve, om vekslen er udfyldt i overensstemmelse med den indgåede aftale, hvis debitor fremsætter en formalitetsindsigelse. I vekselretlige sager har den nationale retsinstans således ikke hjemmel til af egen drift at undersøge det grundlæggende retsforhold, medmindre sagsøgte fremsætter formalitetsindsigelser, hvilket fører til en udvidelse af tvisten, således at den ligeledes omfatter det grundlæggende skyldforhold.

33 For det andet ønsker den forelæggende ret oplysninger om omfanget af sine opgaver i forbindelse med et søgsmål med påstand om betaling, som er anlagt af en erhvervsdrivende mod en forbruger støttet på en veksel. På grundlag af Domstolens praksis vedrørende beføjelserne og forpligtelserne for de nationale retter, som pådømmer tvister, der henhører under anvendelsesområdet for direktiv 93/13, og navnlig forpligtelsen til af egen drift at undersøge, om et vilkår i en kontrakt, den er forelagt til vurdering, er urimeligt, ønsker denne ret oplyst, om en sådan retspraksis ligeledes finder anvendelse i en tvist, hvor den erhvervsdrivende søger inddrivelse af sin fordring på grundlag af en blankoveksel, på vilkår i kontrakter indgået af en forbruger, som sikrer fuldbyrdelsen af denne fordring. Denne rets tvivl vedrører ligeledes en sådan undersøgelses virkning i forhold til det dispositionsprincip, der er fastsats i artikel 321, stk. 1, i lov om civil retspleje, hvorefter retten ikke kan træffe afgørelse om en begæring, som hverken har tilknytning til påstandene eller søgsmålet, endsige træffe afgørelse ultra petita.

34 På denne baggrund har Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie (ret i første instans i Praga Syd, Warszawa, Polen) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er artikel 3, stk. 1, artikel 6, stk. 1, samt artikel 7, stk. 1, i [direktiv 93/13] og [direktiv 2008/48], navnlig dette direktivs artikel 10, artikel 14, artikel 17, stk. 1, samt artikel 19, til hinder for en national ordning, som tillader sikring af en erhvervsmæssig långivers krav mod en låntager, der er forbruger, ved en ufuldstændig [blankoudstedt] egenveksel?

2) Skal artikel 6, stk. 1, samt artikel 7, stk. 1, i [direktiv 93/13] fortolkes således, at de pålægger den ret, der skal træffe afgørelse i en sag som nævnt i første spørgsmål, en pligt til ex officio at undersøge, om bestemmelserne i den kontrakt, der ligger til grund for vekselforpligtelsen, indeholder urimelige kontraktvilkår, også i tilfælde, hvor den sagsøgende erhvervsdrivende udelukkende støtter sit krav på vekselforholdet?«

Sag C-483/18

35 Tvisten i hovedsagen mellem Profi Credit Polska og OH vedrører omstændigheder, der er sammenlignelige med de i sag C-419/18 omhandlede omstændigheder.

36 Ved dom af 15. maj 2017 frifandt Sąd Rejonowy d'Opole (ret i første instans i Opole, Polen) OH i den sag, som Profi Credit Polska havde anlagt mod vedkommende med påstand om betaling af 9 494,21 PLN (ca. 2 211,69 EUR).

37 Selv om betingelserne for at afsige en udeblivelsesdom var opfyldt, besluttede retten i første instans at frifinde sagsøgte for Profi Credit Polskas påstand, idet denne ret nærede tvivl om det reelle omfang af kontraktforholdet mellem parterne, idet den ikke havde kunnet undersøge vilkårene i låneaftalen. Selv om denne ret havde pålagt Profi Credit Polska at fremlægge vekselaftalen og låneaftalen, var denne begæring nemlig fortsat ikke efterkommet. Det fremgår endvidere af andre standardkontrakter, som dette selskab havde indgået, at der var en betydelig forskel mellem det lånte beløb og det beløb, der skulle betales tilbage.

38 Eftersom Profi Credit Polska for at inddrive vekslen alene var forpligtet til at fremlægge denne behørigt udfyldt og underskrevet, appellerede selskabet dommen afsagt i første instans.

39 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt en ret, der skal pådømme et søgsmål anlagt af en erhvervsdrivende (herefter »den begunstigede«) på grundlag af en veksel mod en forbruger, af egen drift kan undersøge klagepunkter vedrørende det grundlæggende skyldforhold, når retten har oplysninger om en potentiel uregelmæssighed ved dette forhold, uden at den imidlertid råder over forbrugerkreditaftalen. Nævnte ret har, idet den har anført, at national retspraksis tillægger vekselaftalen særlig betydning, når der er udstedt en blankoveksel, fremhævet, at vekselforpligtelsen udspringer af denne aftale, selv om forpligtelsen og den ret, som følger heraf, først opstår, efter at den begunstigede har udfyldt vekslen.

40 Under disse omstændigheder har Sąd Okręgowy w Opolu, II Wydział Cywilny Odwoławczy (den regionale domstol i Opole, anden afdeling for civilretlige sager, Polen) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal bestemmelserne i [direktiv 93/13], navnlig direktivets artikel 3, stk. 1 og 2, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, samt bestemmelserne i [direktiv 2008/48], navnlig direktivets artikel [22], stk. 3, fortolkes således, at de er til hinder for en forståelse af [vekselloven's] artikel 10, sammenholdt med artikel 17 [heri], hvorefter en domstol ikke må handle ex officio, når den på grundlag af materiale, som ikke stammer fra sagens parter, er af den faste og begrundede overbevisning, at den kontrakt, som det underliggende forhold beror på, er i det mindste delvis ugyldig, og sagsøgeren gør sit krav gældende på grundlag af en [blankoudstedt] egenveksel, mens sagsøgte ikke gør indsigelse og forholder sig passivt?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

41 Det skal indledningsvis bemærkes, at direktiv 2008/48 ikke harmoniserede anvendelsen af veksler som garanti for betaling af en fordring, der hidrører fra en forbrugerkredit, hvorfor dets artikel 22 ikke finder anvendelse under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede (jf. i denne retning dom af 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 34-37).

42 Desuden er fortrydelsesretten og beregningen af de årlige omkostninger i procent ikke genstand for tvisterne i hovedsagen, hvorfor dette direktivs artikel 14 og 19 heller ikke finder anvendelse under sådanne omstændigheder.

43 Endelig er dette direktivs artikel 17 heller ikke relevant, idet de præjudicielle spørgsmål ikke vedrører den overdragelse af kreditgivers rettigheder til tredjemand, som er omhandlet i denne artikel.

44 Eftersom artikel 14, 17, 19 og 22 i direktiv 2008/48 ikke er relevante for tvisterne i hovedsagen, skal de forelagte spørgsmål derfor alene besvares på grundlag af artikel 3, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 samt artikel 10 i direktiv 2008/48.

Det første spørgsmål i sag C-419/18

45 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 samt artikel 10 i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som gør det muligt at sikre betaling af en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, ved en blankoveksel.

46 Det skal indledningsvis bemærkes, at beskyttelsen af forbrugeren, som befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende, idet forbrugeren må anses for at være mindre oplyst, økonomisk svagere og juridisk set mindre erfaren end sin medkontrahent, i Unionens politikker

er fastsat i artikel 169 TEUF samt i artikel 38 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (dom af 27.3.2019, slewo, C-681/17, EU:C:2019:255, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

47 Det skal i denne sammenhæng dels bemærkes, at det i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 påhviler de forelæggende retter at udelukke anvendelsen af urimelige kontraktvilkår, således at de ikke binder forbrugeren, medmindre forbrugeren gør indsigelse herimod (dom af 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria og Bankia, C-70/17 og C-179/17, EU:C:2019:250, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis). Dels følger det af artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med 24. betragtning hertil, at medlemsstaterne i forbrugernes og konkurrenternes interesse sikrer, at der findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør (dom af 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).

48 Det skal for det første bemærkes, at selv om den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning tillader udstedelse af en veksel for at sikre betalingen af den fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, følger forpligtelsen til at udstede en sådan veksel ikke af denne lovgivning, men af de forbrugerkreditaftaler, der indgås mellem parterne.

49 Det skal ligeledes fremhæves, at de i hovedsagen omhandlede veksler har særlige kendetegn. Det skal således fastslås, at disse veksler oprindeligt er ufuldstændige, idet de er blankoudstedte, dvs. at de ikke indeholder et beløb. Den erhvervsdrivende påfører ensidigt beløbene på disse veksler på et senere tidspunkt.

50 Det fremgår i denne henseende af vekselloven artikel 10 og 101, at selv om det skyldige beløb normalt er en betingelse for, at en veksel er gyldig, kan der udstedes en blankoveksel, forudsat at en vekselaftale fastlægger reglerne for, hvorledes denne veksel senere kan udfyldes lovligt af långiver.

51 I henhold til artikel 1, stk. 1, og artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 finder dette direktiv anvendelse på kontraktvilkår, der er aftalt mellem erhvervsdrivende og forbrugere, som ikke har været genstand for individuel forhandling (dom af 9.9.2004, Kommissionen mod Spanien, C-70/03, EU:C:2004:505, præmis 31, og af 9.11.2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, præmis 50, samt kendelse af 14.9.2016, Dumitraș, C-534/15, EU:C:2016:700, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).

52 For så vidt som betalingen af den fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, sikres ved en bestemmelse, der kræver udstedelse af en blankoveksel, og national lovgivning endvidere kræver, at der indgås en vekselaftale, kan denne bestemmelse og denne aftale være omfattet af direktiv 93/13.

53 For det andet forpligter direktiv 93/13 medlemsstaterne til at indføre en ordning, som sikrer, at alle kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, kan efterprøves med henblik på at afgøre, om de er urimelige. Det tilkommer i denne forbindelse den nationale ret under hensyntagen til kriterierne i artikel 3, stk. 1, og artikel 5 i direktiv 93/13 at afgøre, om et sådant vilkår under hensyntagen til omstændighederne i den konkrete sag opfylder det nævnte direktivs krav om god tro, jævnbyrdighed og gennemsigtighed (dom af 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria og Bankia, C-70/17 og C-179/17, EU:C:2019:250, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

54 Ifølge det nævnte direktivs artikel 3, stk. 1, anses et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

55 Ifølge fast retspraksis skal den nationale ret med henblik på at vurdere, om et vilkår kan kvalificeres som »urimeligt«, efterprøve, om den erhvervsdrivende, ved at handle loyalt og rimeligt med forbrugeren, med rimelighed kunne forvente, at forbrugeren ville acceptere et sådant vilkår efter individuel forhandling (jf. i denne retning dom af 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 69, og kendelse af 22.2.2018, Lupean, C-119/17, ikke trykt i Sml., EU:C:2018:103, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

56 Det skal ligeledes bemærkes, at hverken bestemmelsen om, at låntager er forpligtet til at udstede en blankoveksel for at sikre långivers fordring i henhold til denne kontrakt, eller vekselaftalen kan anses for at vedrøre definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor som omhandlet i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13.

57 Vurderingen af, om denne bestemmelse og vekselaftalen potentielt er urimelige, skal endvidere både tage hensyn til kravet om en betydelig skævhed og kravet om gennemsigtighed, som følger af artikel 5 i direktiv 93/13. Det følger nemlig af fast retspraksis, at det er af afgørende betydning for forbrugeren, at han før indgåelsen af en kontrakt oplyses om kontraktvilkårene og konsekvenserne af denne indgåelse. Det er bl.a. på grundlag af disse oplysninger, at sidstnævnte tager stilling til, om han ønsker at lade sig binde af de vilkår, som den erhvervsdrivende forinden har udarbejdet (dom af 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo m.fl., C-154/15, C-307/15 og C-308/15, EU:C:2016:980, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

58 Det følger heraf, at en national ret, der er forelagt tvister som de i hovedsagen omhandlede, skal afgøre, om forbrugeren har modtaget alle de oplysninger, som kan påvirke omfanget af hans forpligtelser, og som bl.a. giver ham mulighed for at vurdere de proceduremæssige følger af garantien for en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, ved en blankoudstedt veksel, samt muligheden for den senere inddrivelse af fordringen alene på grundlag af denne veksel. Som led i denne vurdering og i overensstemmelse med 20. betragtning til direktiv 93/13 er det afgørende, at det pågældende kontraktvilkår er formuleret på en klar og forståelig måde, og om forbrugeren har haft en reel mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet heraf.

59 Det skal desuden bemærkes, at Domstolen tidligere har fastslået, at artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 pålægger en national ret, der behandler en tvist angående fordringer, som hidrører fra en kreditaftale i dette direktivs forstand, ex officio at foretage en prøvelse af, om oplysningspligten i henhold til denne bestemmelse er overholdt, og at drage de konsekvenser, der i henhold til national ret følger af en tilsidesættelse af denne pligt, forudsat at sanktionerne opfylder kravene i nævnte direktivs artikel 23 (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 74).

60 Henset til de ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål i sag C-419/18 besvares med, at artikel 1, stk. 1, artikel 3, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som for at sikre betaling af en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, ved en blankoveksel gør det muligt i denne kontrakt at fastlægge en forpligtelse for låntager til at udstede en blankoveksel, og som gør lovligheden af udstedelsen af en sådan veksel betinget af en forudgående indgåelse af en

vekselaftale, der fastsætter reglerne for, hvorledes denne veksel kan fuldstændiggøres, forudsat at denne bestemmelse og denne aftale overholder dette direktivs artikel 3 og 5 og artikel 10 i direktiv 2008/48, hvilket det påhviler den forelæggende ret at efterprøve.

Det andet spørgsmål i sag C-419/18 og spørgsmålet i sag C-483/18

61 Med det andet spørgsmål i sag C-419/18 og med spørgsmålet i sag C-483/18 ønsker de forelæggende retter nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 samt artikel 10 i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at en national ret, når den under omstændigheder som de i hovedsagerne omhandlede nærer alvorlig tvivl om, hvorvidt der er grundlag for et krav, der er støttet på en veksel, som skal sikre en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, og denne veksel oprindeligt er blankoudstedt af låntageren og senere udfyldt af den begunstigede, ex officio skal efterprøve, om de bestemmelser, der er aftalt mellem parterne, er af urimelig karakter, og i denne henseende kan kræve, at den erhvervsdrivende fremlægger skriftligt bevis for disse bestemmelser, således at den nævnte ret kan sikre sig, at de rettigheder, som forbrugerne nyder i henhold til disse direktiver, overholdes.

62 I det foreliggende tilfælde vedrører de forelæggende retters spørgsmål to forskellige konstruktioner, for så vidt som den nationale ret i den første tvist inden for rammerne af sag C-419/18 råder over en forbrugerkreditaftale, mens dette ikke er tilfældet i de øvrige tvister i hovedsagerne.

63 I den første konstruktion følger det af Domstolens faste praksis, at når retten råder over oplysninger vedrørende de nødvendige retlige eller faktiske omstændigheder, er den forpligtet til af egen drift at efterprøve, om kontraktvilkår kan være urimelige (jf. i denne retning dom af 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).

64 I den anden konstruktion – og navnlig hvad angår den forelæggende rets præciseringer i sag C-483/18, hvori den har anført, at den ikke råder over en kontrakt, der knytter parterne i tvisten i hovedsagen sammen, men at den har kendskab til indholdet af andre kontrakter, som de erhvervsdrivende sædvanligvis benytter – skal det bemærkes, at selv om direktiv 93/13 i medfør af dets artikel 3, stk. 1, gælder for vilkår, som ikke har været genstand for individuel forhandling, hvilket bl.a. omfatter standardkontrakter, kan det ikke findes, at en retsinstans råder over »oplysninger om de faktiske og retlige omstændigheder« i den nævnte retspraksis' forstand, alene fordi den har kendskab til visse kontraktmodeller, som anvendes af erhvervsdrivende, når denne ret ikke råder over det instrument, der udgør den kontrakt, som er indgået mellem parterne i den tvist, der verserer for den (jf. i denne retning dom af 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 47).

65 I denne forbindelse har den polske regering i sine indlæg for Domstolen præciseret, at det ikke er sjældent, at vekselaftalen, selv om den udgør en aftale, der adskiller sig fra kreditaftalen, indføres i sidstnævnte.

66 Under alle omstændigheder følger det af fast retspraksis, at den nationale ret er forpligtet til ex officio at indlede en undersøgelse med henblik på at konstatere, om vilkår i en kontrakt, som er genstand for den tvist, der verserer for den, og som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, falder inden for anvendelsesområdet for direktivet, og til i bekræftende fald ex officio at undersøge, om vilkåret eventuelt er urimeligt (dom af 9.11.2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, præmis 56, af 14.6.2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349,

præmis 44, og af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 24). I mangel af en effektiv prøvelse af den eventuelt urimelige karakter af kontraktvilkårene i den pågældende kontrakt er det nemlig ikke muligt at sikre, at de rettigheder, der er tillagt ved direktiv 93/13, overholdes (dom af 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 62 og den deri nævnte retspraksis).

67 Det følger heraf, at når en national ret forelægges et krav, som støttes på en veksel, der oprindeligt var blankoudstedt og senere blev udfyldt, som skal sikre en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, og denne ret nærer alvorlig tvivl om, hvorvidt der er grundlag for dette krav, skal den nævnte ret i medfør af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 kræve, at der fremlægges dokumenter, som tjener til grundlag for dette krav, herunder vekselaftalen, når en sådan aftale i henhold til national ret er en forudsætning for, at denne type veksel udstedes.

68 Det skal desuden fremhæves, at de ovenstående betragtninger ikke strider mod dispositionsprincippet, som den forelæggende ret har fremført. Den omstændighed, at en national ret pålægger en sagsøger at fremlægge indholdet af eller dokumentation, der tjener som grundlag for kravet, henhører nemlig ganske enkelt under sagens bevismæssige rammer, eftersom et sådant krav alene tilsigter at sikre stævningens grundlag.

69 Den nationale ret, som ex officio har konstateret en tilsidesættelse af artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, har – uden at afvente, at forbrugeren fremsætter en anmodning om dette – pligt til at drage alle de konsekvenser, der følger af national ret under overholdelse af kontradiktionsprincippet (jf. i denne retning dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).

70 Såfremt den nationale ret, efter at den på grundlag af de faktiske og retlige forhold, den har kendskab til, eller som den har fået meddelelse om efter bevisforanstaltninger, som den i denne henseende har truffet ex officio, har fastslået, at dette vilkår henhører under direktivets anvendelsesområde, konstaterer, at dette vilkår er urimeligt, er den som hovedregel forpligtet til at meddele sagens parter dette og til at anmode dem om kontradiktorisk at drøfte det i henhold til de former, der er fastsat herom i de nationale processuelle regler (dom af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 31).

71 I det foreliggende tilfælde er vekselloven artikel 10 ifølge den polske regering ikke til hinder for, at en national ret fastslår, at den fordring, der er støttet på en veksel, ikke eksisterer hvad angår det beløb, der overstiger beløbet i henhold til vekselaftalen. En sådan konstatering kan ikke alene udledes efter en forbrugers klage, men ligeledes ex officio i medfør af Domstolens praksis på området. Eftersom vekselaftalen er en betingelse for udstedelsen af en blankoveksel, som senere udfyldes, er dens eksistensgrundlag ligeledes netop den mulighed, som den indfører, for at kontrollere anvendelsen af denne type veksel og det beløb, der nu er anført på den.

72 Ifølge de forelæggende retter kan de imidlertid kun efterprøve, om vekslen er blevet udfyldt i overensstemmelse med den indgåede aftale, hvis debitor fremsætter en formalitetsindsigelse.

73 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at den forpligtelse, som påhviler en medlemsstat, til at træffe alle nødvendige foranstaltninger for at nå det ved et direktiv foreskrevne resultat, er en bindende forpligtelse såvel efter artikel 288, stk. 3, TEUF som efter selve direktivet. Forpligtelsen til at træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger påhviler alle medlemsstaternes

myndigheder, herunder også domstolene inden for rammerne af deres kompetence (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 76 og den deri nævnte retspraksis).

74 I det foreliggende tilfælde følger det af fast retspraksis, at pligten til ex officio at foretage en prøvelse af, om visse vilkår er urimelige, og pligten til at indarbejde obligatoriske oplysninger i en kreditaftale, er en processuel norm, som påhviler de retslige myndigheder (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 77 og den deri nævnte retspraksis).

75 Det påhviler således de nationale retsinstanser ved anvendelsen af nationale retsforskrifter i videst muligt omfang at fortolke dem i lyset af det pågældende direktivs ordlyd og formål, for at det med direktivet tilsigtede resultat fremkaldes (dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 79 og den deri nævnte retspraksis).

76 I denne sammenhæng følger det af Domstolens praksis, at de nationale retter, hvis de ikke kan foretage en fortolkning og anvendelse af national lovgivning, der er i overensstemmelse med kravene i direktiv 93/13, er forpligtede til ex officio at efterprøve, om de bestemmelser, som parterne har aftalt, er urimelige, ved om nødvendigt at undlade at anvende nationale bestemmelser og national retspraksis, som er til hinder for en sådan prøvelse (jf. i denne retning dom af 4.6.2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, præmis 32, 34 og 35, af 14.6.2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis, og af 18.2.2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, præmis 46).

77 Det følger heraf, at det andet spørgsmål i sag C-419/18 og spørgsmålet i sag C-483/18 skal besvares med, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 samt artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at en national ret, når den under omstændigheder som de i hovedsagerne omhandlede nærer alvorlig tvivl om, hvorvidt der er grundlag for et krav, der er støttet på en veksel, som skal sikre en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, og denne veksel oprindeligt er blankoudstedt af låntageren og senere udfyldt af den begunstigede, ex officio skal efterprøve, om de bestemmelser, der er aftalt mellem parterne, er af urimelig karakter, og i denne henseende kan kræve, at den erhvervsdrivende fremlægger skriftligt bevis for disse bestemmelser, således at den nævnte ret kan sikre sig, at de rettigheder, som forbrugerne nyder i henhold til disse direktiver, overholdes.

Sagsomkostninger

78 Da sagen i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

1) **Artikel 1, stk. 1, artikel 3, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som for at sikre betaling af en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, ved en blankoveksel gør det muligt i denne kontrakt at fastlægge en forpligtelse for låntager**

til at udstede en blankoveksel, og som gør lovligheden af udstedelsen af en sådan veksel betinget af en forudgående indgåelse af en vekselaftale, der fastsætter reglerne for, hvorledes denne veksel kan fuldstændiggøres, forudsat at denne bestemmelse og denne aftale overholder dette direktivs artikel 3 og 5 samt artikel 10 i Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF, hvilket det påhviler den forelæggende ret at efterprøve.

2) **Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 samt artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at en national ret, når den under omstændigheder som de i hovedsagerne omhandlede nærer alvorlig tvivl om, hvorvidt der er grundlag for et krav, der er støttet på en veksel, som skal sikre en fordring, der hidrører fra en forbrugerkreditaftale, og denne veksel oprindeligt er blankoudstedt af låntageren og senere udfyldt af den begunstigede, ex officio skal efterprøve, om de bestemmelser, der er aftalt mellem parterne, er af urimelig karakter, og i denne henseende kan kræve, at den erhvervsdrivende fremlægger skriftligt bevis for disse bestemmelser, således at den nævnte ret kan sikre sig, at de rettigheder, som forbrugerne nyder i henhold til disse direktiver, overholdes.**

Underskrifter

[i] – Der er foretaget en sproglig rettelse i præmis 74 efter dommens offentliggørelse.